

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Ny fordelingsmodell

Høringsutkast, 20. april 2018

1 Innledning

Kunnskapsdepartementet vedtok ny finansieringsmodell for universitets- og høyskolesektoren i 2007, og styret ved UiO vedtok å legge ny modell for fordeling til fakultetene til grunn for fordelingen i 2009-budsjettet. Daværende dekan ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet Asbjørn Rødseth ledet utvalget som utarbeidet ny fordelingsmodell for UiO.

Fakultetet nedsatte deretter sitt eget utvalg for å se på en ny fordelingsmodell for fordeling til underliggende enheter. Dette arbeidet ble ledet av daværende dekan Knut Heidar. Utvalget leverte sin enstemmige innstilling den 22.januar 2009, og den nye modellen ble vedtatt av fakultetsstyret 3. april 2009.¹ Modellen ble noe revidert 6. mai 2009.² Det er denne modellen fakultet frem til nå har lagt til grunn for budsjettering og fordeling av fakultetets basismidler.

Modellen har i all hovedsak virket på en god måte. Den har imidlertid noen svakheter, for eksempel ved innføring av nye studieplasser og når det skjer endringer i elementene som ligger til grunn for modellen. Resultatinntekter fra eksternfinansiert virksomhet er et slikt grunnelement, og når fakultetet har økt sine prosjektinntekter fra EU betydelig, får det konsekvenser som ikke var tilsiktet da modellen ble innført. UiO sentralt har justert sin fordelingsmodell med virkning fra 2018, og det bør vurderes hvilke konsekvenser det eventuelt skal få for fakultetets modell.

På denne bakgrunn har dekanen oppnevnt et arbeidsutvalg bestående av:

Dekan Nils-Henrik von der Fehr (leder)
Fulvio Castellacci, senter leder TIK
Birgitte Bøgh-Olsen, kontorsjef PSI
Gudleik Grimstad, fakultetsdirektør
Terje Hegge, seksjonssjef økonomi (sekretær)
Fredrik Olsbu, rådgiver økonomi, ressursperson

Gruppen fikk i mandat å vurdere behovet for og eventuelt foreslå endringer i fordelingsmodellen. Arbeidsgruppen har tatt utgangspunkt i blant annet de erfaringer som er gjort siden nåværende modell ble vedtatt samt endringer som er gjort i ny

¹ Se [2012/1729-2 – V-sak 2, Protokoll fra møtet.](#)

² Se [2018/3472.](#)

fordelingsmodell ved UiO. Det tas sikte på at en eventuelt ny modell legges til grunn for tildeling 2019.

2 Dagens fordelingsmodell

Tabell 1 oppsummerer fordelingsmodellen for Universitetet i Oslo, med tall for hovedkomponentene i tildelingen til fakultetet oppgitt i hele millioner kroner.³ Modellen skjeller mellom utdanning, forskning og "annet", og innenfor hver type virksomhet er midlene kategorisert som henholdsvis "dimensjonering", "resultater" og "satsninger".

Tabell 1: Fordeling UiO

	Dimensjonering	Resultater	Satsninger
Utdanning	studieplasser 196 ISV 1	studiepoeng 109	digital eks. -6
Forskning	stipendiater 75 postdoc-er 15 "småforsk" 1 ERC 3 SFF 2	doktorgrader 12 NFR-midler 5 EU-midler 15 BoA-midler 1 publikasjoner 11	VLM ØI 6 VLM PSI 7 FME 2 Fellesløft 1 C-Rex 1 ERC Grants 2
Annet	tilpasning -6		likestilling 1

Tall i hele millioner for 2018.

Innenfor utdanning er den største komponenten "studieplasser", basert på tall fastsatt av universitetet for henholdsvis bachelor-, master- og profesjonsstudier. De ulike typene studieplasser gir forskjellig uttelling (eller "pris"), for 2018 henholdsvis 43 749 kroner for bachelor, 63 545 kroner for master og 131 712 kroner for profesjon. I tillegg inngår en komponent for Institutt for statsvitenskap (ISV).⁴ Resultatkomponenten for studier er basert på antall produserte studiepoeng og ferdige kandidater (den siste er ny fra 2018). Under satsninger faller betaling for digital eksamen, der fakultetet bidrar til dekning av universitetets kostnader for avvikling av eksamen, basert på de historiske kostnader fakultetet hadde da det selv var ansvarlig for avviklingen.

Innenfor forskning er de viktigste dimensjoneringskomponentene stipendiat- og postdoktorstillinger, med tillegg av småforsk-midler og bidrag til ERC-prosjekter og Sentre for fremragende forskning (SFFer).⁵ Resultatkomponentene er doktorgrader,

³ Se [Disponeringsskriv 2018 for SV – 2017/1151-4](#), [Universitetsstyrets notat om fordelingsmodell 2018 – 2017/1151-4](#).

⁴ Fakultetet mottok 778 000 kr. fra og med 2015 til studiekvalitetstiltak som ble fordelt til ISV for å styrke bachelorprogrammet i statsvitenskap.

⁵ De sistnevnte var opprinnelige tenkt som evigvarende tilskudd, men er nylig omgjort til tidsbegrensede tilskudd og vil formodentlig etterhvert flyttes til resultater.

midler fra henholdsvis Forskningsrådet, EU og andre sponsorer, samt publikasjoner. Satsningskomponentene er tilskudd til "verdensledende miljøer", utvalgte sentre (p.t. forskningssentre for miljøvennlig energi og C-Rex), samt ERC- og toppforsk-stipender.

I kategorien "annet" inngår et tilpasningsledd (fastsatt ved siste endring av modellen for å gjøre endringen budsjettmessig nøytral) samt en bevilgning til likestillingstiltak.

Tabell 2 viser fordelingsmodellen ved fakultetet.⁶ Den er i prinsippet oppbygget på samme måte som universitetets fordelingsmodell, men med en del ulikheter når det gjelder de spesifikke komponenter.

Tabell 2: Fordeling SV

	Dimensjonering	Resultater	Satsninger
Utdanning	plantall 113 internhusleie 42	studiepoeng 101	diverse 3 ISV 1 VLM ØI 6 VLM PSI 7 FME 2
Forskning	stipendiater 70 postdoc-er 15 "småforsk" 6	doktorgrader 13 NFR-midler 5 EU-midler 21 publikasjoner 11	Fellesløft 3 C-Rex 1 ERC Grants 5 SFF 2 Sommerskolen 1 Eilert Sundt VS 2 ARENA 2
Annet	øremerket 17		likestilling 1

Tall i hele millioner for 2018.

Innenfor utdanning er dimensjoneringskomponentene basert på såkalte plantall, samt tilskudd til dekning av kostnadene ved internhusleie. Resultatkomponenten er studiepoeng, mens satsningene er videreføringen av bevilgningen til ISV samt enkelte andre, mindre poster.

Innenfor forskning er komponentene de samme som for universitetet, dog slik at tilskuddene til ERC-prosjekter og SFFer er lagt til satsninger snarere enn dimensjonering. Fakultetet har i tillegg endel egne satsninger, blant annet Sommerskolen, Eilert Sundt Visiting Scholars og en særlig tildeling til ARENA, kfr. tabell 24.

Kategorien annet innehold er rekke poster, blant annet intern betaling for IT-, personal- og økonomitjenester.

Tabell 3 inneholder en sammenligning av fordelingsmodellene til universitetet og fakultetet. Det er særlig på fire områder at modellene skiller seg ad. For det første benytter universitetet studieplasser til dimensjonering av utdanningen, mens fakultetet benytter plantall og tilskudd til internhusleie. For det andre benytter fakultetet internbetaling for endel tjenester, basert på de historiske kostnader fra den gang disse

⁶ Se [2018/3472](#).

tjeneste lå til de enkelte enheter. For det tredje avviker de "skattesatsene" som henholdsvis universitetet og fakultetet benytter for resultatkomponentene; mens universitetet gjennomgående bruker en sats på 42,4 prosent (slik at 57,6 prosent av bevilgningen fra departementet videreføres til fakultetene), benytter fakultetet forskjellige satser for de ulike resultatkomponentene. Og for det fjerde har fakultetet endel egne satsninger i tillegg til universitetets.

Tabell 3: Sammenligning UiO og SV

	Dimensjonering	Resultater	Satsninger
Utdanning	UiO: studieplasser SV: plantall + internhusleie	UiO: 57,6% SV: Ba 72% Ms/prof. 93%	SV viderefører tildeling fra UiO, pluss egne
Forskning	SV viderefører tildeling fra UiO; noen stipendiat- og postdoc- stillinger fordeles "strategisk"	UiO: 57,6% SV: doktorgrader 93% NFR-midler 57,6% EU-midler 57,6% publikasjoner 100%	SV viderefører tildeling fra UiO, pluss egne
Annet	SV: internbetaling for IT, personal og økonomi		SV viderefører tildeling fra UiO, pluss egne

3 Analyse

Beskrivelsen ovenfor av universitetets og fakultetets budsjettmodeller synliggjør en rekke problemstillinger, herunder

- dimensjonering av enhetene
- finansiering av fakultetsadministrasjonen
- internpriser
- fordeling versus satsninger
- incitament
- utjevning over tid
- opprydding og forenkling
- samsvar mellom UiO- og SV-fordeling

Nedenfor diskuteres disse problemstillingene, og det foreslås hvordan de kan håndteres.

3.1 Dimensjonering

I dagens modell fordeles den såkalte "plantallspotten" etter plantall. Plantallspotten er det som står igjen etter at alle resultatmidler og øremerkede midler er fordelt, herunder det som går til fakultetsadministrasjonen. Plantallspotten (tillagt overføring for dekning av internhusleie) er i størrelse tilsvarende studieplassinntektene, der forskjellen utgjøres av netto betaling til fakultetsadministrasjonen.

Plantallene går langt tilbake, med noen justeringer over tid. Tabell 4 viser plantall for perioden 2010 til 2018. Plantallene ble endret i 2012 i sammenheng med et ønske om å fjerne tilpasningsleddene i modellen, men uten at endringen skulle få økonomiske konsekvenser for enhetene.⁷ Endringen medførte at plantallene for ISV og SAI ble økt med henholdsvis 2 og 3, mens de ble reduserte for PSI, TIK og ØI med henholdsvis 3, 1 og 3; samlet ble plantallet redusert med 2. Deretter har plantallene ligget fast. I den grad endringer i studieplassinntekter etter 2012 er håndtert, har det skjedd gjennom *ad hoc* tildelinger av øremerkede midler (se nedenfor).

Tabell 4: Plantall

Enhet	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ISS	32	32	32	32	32	32	32	32	32
ISV	31	31	33	33	33	33	33	33	33
PSI	55	55	52	52	52	52	52	52	52
SAI	16	16	19	19	19	19	19	19	19
TIK	6	6	5	5	5	5	5	5	5
ØI	29	29	26	26	26	26	26	26	26
Sum	169	169	167	167	167	167	167	167	167

Plantallene fremstår idag som vanskelige å begrunne, og det er nødvendig med en bedre forankring av dimensjoneringen av enhetene, eller – om en vil – et bedre grunnlag for fordelingen av studieplassinntektene.

Den mest nærliggende erstatning for plantallene er å ta utgangspunkt i studieplasser, slik det gjøres i universitetets modell.⁸ Universitetets studieplasstall er imidlertid ikke brutt ned på enhetene, og det må derfor finnes en nøkkel for å fordele studieplassene på enhetene. Det er i realiteten to alternativer, faktiske studenttall og opptaksrammer.

En fordel med å bruke studenttall, er at de er gode uttrykk for den faktiske aktiviteten. Imidlertid ville studenttall (enten man bruker studiepoeng eller uteksaminerte kandidater) forsterke resultatkomponentene; det ville gi svært sterke incitamenter til å øke studenttallene og kunne friste til å senke kvalitetskravene for å øke produksjonen. Studenttallene varierer også over tid, noe som ville gi uforutsigbarhet med hensyn til tildelingen.

⁷ Kfr. https://eph-uo.uhad.no/ephorte/shared/asp/default/details.aspx?f=ViewJP&JP_ID=403195.

⁸ I følge Kunnskapsdepartementet er "en studieplass definert som 60 studiepoeng, det vi si at kunnskapsdepartementet forventer en aktivitetsøkning tilsvarende en heltidsekvivalent per tildelt studieplass" (Supplerende tildelingsbrev, revidert nasjonalbudsjett, nye studieplasser 2015). Antall studieplasser ble i 2007 estimert av UiO sentralt på samme måte som Kunnskapsdepartementet estimerte antall studieplasser for UiO totalt, som antall avlagt studiepoeng delt på 60.

Opptaksrammene er mer stabile enn studenttallene, noe som ville bidra til stabilitet og forutsigbarhet. Ved å bruke opptaksrammer, vil man også få en direkte sammenheng mellom fakultetsstyrets faglige prioriteringer og den budsjettmessige uttellingen.

Som det fremgår av tabell 5, er det i praksis ikke så stor forskjell på å velge opptaksrammer eller studenttall.

Tabell 5: Andel av henholdsvis opptaksrammer og studenttall, prosent

	Opptaksrammer	Studenttall
ISS	15	14
ISV	17	18
PSI	50	51
SAI	6	6
TIK	2	1
ØI	11	11

Studenttall er basert på produserte studiepoeng i 2016. For både opptaksrammer og studenttall er det beregnet andeler for hhv. bachelor-, master- og profesjonsstudiene, som så er vektet med de priser som benyttes for studieplasser.

Foreløpig konklusjon: Det foreslås at den nye modellen legger til grunn opptaksrammer for dimensjonering av enhetene og fordeling av studieplassinntektene og kandidatmidlene.

For lektorprogrammet mottar fakultetet studieplassinntekter, men har ikke opptaksrammer (studentene er opptatt ved UV-fakultetet). Det foreslås at ISS, i kraft av å være fakultetets koordinator for lektorprogrammet, får 10 prosent av inntektene.⁹ Resten av inntektene fordeles proporsjonalt mellom de enhetene som leverer mer enn 10 prosent av studiepoengene til studentene på programmet, i henhold til andelene av studiepoengene.

Tabell 6: Leverte studiepoeng til studenter på lektorprogrammet, antall og prosent

Enhet	2012	2013	2014	2015	2016	Gjennomsnitt	Andel
ISS	1 940	1 930	1 640	2 190	2 050	1 950	49 %
ISV	940	1 120	1 760	1 380	1 680	1 376	34 %
PSI	20	10	30	30	110	40	1 %
SAI	670	670	500	590	680	622	16 %
TIK	0	0	0	0	0	0	0 %
ØI	20	20	20	10	0	14	0 %
Sum	3 550	3 720	3 900	4 160	4 410	4 002	100 %

⁹ I nåværende modell får ISS et øremerket beløp på 0,85 mill. kr. med henvisning til lektorprogrammet, noe som tilsvarer ca. 10 % av de totale studieplassinntektene for lektorprogrammet.

Foreløpig konklusjon: I den nye modellen foreslås det at ISS, i kraft av å være fakultetets koordinator for lektorprogrammet, får 10 prosent av inntektene.¹⁰ Resten av inntektene fordeles proporsjonalt mellom de enhetene som leverer mer enn 10 prosent av studiepoengene til studentene på programmet, i henhold til andelene av studiepoengene.

Også for enkelte tverrfaglige bachelorprogrammer er bidraget fra andre enheter så stort, at det kan virke urimelig at den enheten som eier programmet, skal få hele studieplassinntekten. Det samme gjelder enkelte disiplinprogrammer. Det foreslås at dersom en annen enhet leverer 10 prosent eller mer av avlagte studiepoeng til studentene på et program, tilordnes denne enheten en andel av opptaksrammen som tilsvarer andelen leverte studiepoeng, avrundet til nærmeste tall som ender på 0 eller 5. Andelen beregnes som et gjennomsnitt av avlagte studiepoeng over siste fem år ved fakultetet (fellesemnet Ex fac inkluderes ikke i beregningen). Tabell 7 viser beregnede bidrag for aktuelle programmer.

Tabell 7: Andel opptaksramme etter program, prosent

Enhet	ISV	ISS	PSI	SAI	TIK	ØI
Internasjonale studier	80					20
Kultur og kommunikasjon		60	25	15		
Offentlig administrasjon og ledelse	65	10				25
Samfunnsgeografi	15	85				
Sosiologi		90	10			
Utviklingsstudier	25	55		10		10

Foreløpig konklusjon:

I den nye modellen foreslås at dersom en annen enhet leverer 10 prosent eller mer av avlagte studiepoeng til studentene på et program, tilordnes denne enheten en andel av opptaksrammen som tilsvarer andelen leverte studiepoeng.

3.2 Fakultetsadministrasjonen

I dagens modell er fakultetsadministrasjonen finansiert gjennom skattelegging av resultatinntekter, internbetaling for tjenester (IT, personal og økonomi) samt øremerkede tildelinger.

Som en konsekvens av fordelingsmodellen har fakultetsadministrasjonens budsjettet svingt i takt med resultatinntektene; i en lengre periode har de økt som følge av

¹⁰ I nåværende modell får ISS et øremerket beløp på 0,85 mill. kr. med henvisning til lektorprogrammet, noe som tilsvarer ca. 10 % av de totale studieplassinntektene for lektorprogrammet.

veksten i særlig forskningsrelaterte resultatinntekter. Det er vanskelig å se begrunnelsen for at størrelsen på fakultetsadministrasjonen skal svinge på en slik måte.

Internbetalingen for tjenester er basert på enhetenes faktiske utgifter da tjenestene ble overført til fakultetet; det er uklart hvor godt disse samsvarer med den faktiske bruken av tjenestene idag (se forøvrig nedenfor om internbetaling).

Skattesatsene på de ulike resultatinntektene varierer, fra 0 prosent for publikasjonsinntekter til 42,4 prosent for NFR- og EU-inntekter. For studiepoenginntektene er satsene 28 prosent for bachelor og 7 prosent for master og profesjon. Skattesatsen på 42,4 prosent er sammenfallende med den universitetet benytter; de øvrige later til å være begrunnet utfra en kostnadsbetraktning (fakultetet tar en større del av det studieadministrative ansvaret for bachelor enn for de øvrige studiene). Skattesatsene vurderes nærmere nedenfor, men det bemerkes allerede her at det er vanskelig å se en klar begrunnelse for å beskatte de ulike resultatkomponentene på forskjellige måter.

Det synes i utgangspunktet rimelig at størrelsen på fakultetsadministrasjonen baseres på en vurdering av behov og kostnader og ikke avhenger av (mer eller mindre tilfeldige) svingninger i fakultets samlede inntekter. Størrelsen på fakultetsadministrasjonen må selvfølgelig avhenge av aktiviteten på fakultetet, men det bør være basert på en eksplisitt vurdering og ikke tilfeldige utslag i inntektene.

Foreløpig konklusjon: Det foreslås derfor at fakultetsadministrasjonens budsjett fastsettes gjennom budsjettvedtak i fakultetsstyret, og at inndekningen sikres gjennom å holde tilbake et tilsvarende beløp fra fakultetets samlede tildeling. Dette beløpet fordeles jevnt over alle inntektskategorier, altså slik at alle inntekter beskattes med samme sats. Fakultetsstyrets satsninger finansieres på samme måte.

For 2018 tilsvarer summen av fakultetsadministrasjonens budsjett og fakultetsstyrets satsninger 14 prosent av fakultetets samlede inntekter. Ved fordelingen til enhetene ville derfor inntektene bli beskattet med 14 prosent.

3.3 Internbetaling

I dagens modell belastes enhetene faste beløp for ulike tjenester. De omfatter IT, personal og økonomi. I tillegg belastes enhetene for husleie, men disse kompenseres med tilsvarende inntekter, slik at nettovirkningen er null. For husleien er betalingen i henhold til faktiske utgifter, mens for de øvrige tjenester er betalingen basert på historiske kostnader fra da tjenestene fremdeles lå på enhetene.

Når det gjelder IT, personal og økonomi, er det uklart om betalingen står i et rimelig forhold til det omfang av tjenestene som enhetene faktisk benytter. Forøvrig er det ikke klart hvorfor akkurat disse tjenestene skal belastes særskilt, i motsetning til de andre tjenestene som enhetene får fra fakultetsadministrasjonen.

I prinsippet kunne man tenke seg å innføre et mer generelt system for internbetaling, men det er åpenbare prinsipielle og praktiske problemer med et slikt system. For det første er det ikke gitt at man ønsker å begrense enhetenes bruk av tjenestene, ved å

påføre dem en kostnad. For det andre ville det være vanskelig å fastsette rimelige priser og måle bruken av tjenestene. Det foreslås derfor ikke å innføre et slikt system.

En unntagelse gjelder husleie. Universitetet har innført et nytt husleiesystem, i den hensikt å gi de ulike virksomhetene incitament til å husholde med plassen. For at dette systemet skal virke etter hensikten, må enhetene belastes for de arealer de faktisk bruker. Det foreslås derfor at enhetene fortsatt må betale husleie, men at denne ikke utlignes i inntektene slik som idag.

Foreløpig konklusjon: I sum betyr dette at husleiebetalingen består – og at kompensasjonen fjernes – men at enhetenes betaling for andre tjenester ikke videreføres.

3.4 Fordeling versus satsninger

I dagens modell skjer fordelingen til enhetene dels ved måltall og dels ved såkalte "satsninger". Hovedtyngden av stipendiat- og postdoktorstillinger fordeles i henhold til måltall, men noen av stillingene fordeles etter en "strategisk" eller skjønnsmessig vurdering. Universitetets satsninger videreføres i all hovedsak direkte til enhetene. I tillegg har fakultetsstyret vedtatt egne satsninger, som Eilert Sundt-stipendene.

Enkelte andre fakulteter ved Universitetet i Oslo tildeler en større del av budsjettene gjennom strategiske satsninger. Slike satsninger gir fakultetsstyrets større mulighet for direkte prioriteringer, i tillegg til – eller uavhengig av – de føringer som følger av departementets eller universitetets tildelinger. Samtidig begrenser satsningene enhetenes egne prioriteringer.

Foreløpig konklusjon: Det anbefales at fakultetet fortsetter med å videreføre de satsninger som kommer fra universitetet (hensyn tatt til finansiering av fakultetsadministrasjonen, slik det er beskrevet ovenfor). Når det gjelder stipendiat- og postdoktorstillinger, bør det etableres nye måltall for enhetene etter størrelse, basert på de samme dimensjoneringskriteriene som benyttes for tildeling av studieplassinntekter. Fakultetsledelsen bør imidlertid ha frihet til å avvike fra måltallene dersom det anses hensiktsmessig for å nå fakultetets strategiske målsetninger. I tillegg kan fakultetsstyret vedta egne satsninger finansiert ved tilbakeholdelse av midler, slik som for fakultetsadministrasjonen. Det må til enhver tid være opp til fakultetsstyret å fastlegge omfanget av satsninger.

3.5 Incitament

I dagens modell benyttes forskjellige skattesatser for resultatinntektene. For studiepoenginntektene beskattes bachelorstudiene med en sats på 28 prosent, mens master- og profesjonsstudiene beskattes med 7 prosent. For resultatinntektene for forskning beskattes NFR- og EU-midler med 42,4 prosent og doktorgrader med 7 prosent, mens publikasjonspoeng ikke beskattes overhodet. Til sammenligning beskatter universitetet sentralt alle resultatinntekter med 42,4 prosent.

Forskjellen i skattesats mellom bachelorstudier på den ene side og master- og profesjonsstudier på den andre, synes å ha sin historiske begrunnelse i at fakultetet har et større ansvar for administrasjonen av bachelorstudiene enn for master- og profesjonsstudiene. Det er ikke klart hvorfor skattesatsene for forskning varierer.

Generelt sett må man kunne anta at en høy skattesats gir mindre incitament til å oppnå resultater enn det en lav skattesats gjør. Slik sett er incitamentet til å øke studiepoengproduksjonen større for master- og profesjonsstudiene enn bachelorstudiene; tilsvarende er incitamentet til å skaffe midler fra NFR og EU lavere enn incitamentet til å skaffe publikasjonspoeng eller produsere doktorgrader; og gjennomgående er incitamentet til å produsere gode studieresultater er større enn til å produsere gode forskningsresultater.

Det er vanskelig å se noen god begrunnelse for å justere de incitamentene som følger fra departementets og universitetets resultatmål. I prinsippet kunne man tenke seg at fakultetsstyret ønsket å prioritere enkelte resultater fremfor andre. I fravær av et slikt eksplisitt ønske bør alle resultater (og inntekter forøvrig) beskattes med samme sats. Hvor høy den satsen blir, vil avhenge av fakultetsstyrets tildeling til fakultetsadministrasjonen og satsninger.

Som nevnt ovenfor, tilsvarer summen av fakultetsadministrasjonens budsjett og fakultetsstyrets satsninger 14 prosent av fakultetets samlede inntekter for 2018, slik at ved fordelingen til enhetene ville inntektene bli beskattet med 14 prosent. Alternativt kunne man velge å beskatte kun basisinntektene og holde prosjektinntekter utenom. Som det fremgår av tabell 8, ville et slikt skattegrunnlag være til gunst for de enheter som har relativt store prosjektinntekter – særlig ARENA, TIK og ØI – og til ugunst for dem som har relativt små slike inntekter – som ISV og PSI; for ISS og SAI spiller ikke valget av skattegrunnlag noen særlig rolle.

Tabell 8: Beskatning 2018, tusen kroner (totalt 86 652)

	Alle inntekter, 14%	Basisinntekter, 18%
ARENA	2 598	1 499
ISS	12 620	12 275
ISV	11 784	12 895
PSI	36 146	39 227
SAI	5 724	5 588
TIK	3 759	2 598
ØI	13 383	11 935

Basisinntekter er tildelingen i ny modell. Alle inntekter inkluderer eksterne inntekter. For eksterne inntekter 2018 er det benyttet gjennomsnittlig inntekt 2014-2016, fratrukket viderefordeling av midler til partnere.

Fakultet yter tjenester på mange områder – herunder til søknader om, og administrasjon av, eksterne prosjekter – og det er derfor vanskelig å se en begrunnelse for å holde noen inntekter utenom.

Foreløpig konklusjon: Alle inntekter beskattes med samme sats for å finansiere fakultetsadministrasjonen og fakultetsstyrets satsninger.

3.6 Utjevning over tid

I dagens modell "glattes" studiepoengproduksjonen over tre år, i den forstand at studiepoenginntektene er basert på den gjennomsnittlige studiepoengproduksjonen for tre foregående år (inntektene for 2018 er således basert på tall for årene 2014 til 2016).

En slik glatting reduserer betydningen av utslag i det enkelte år, og bidrar dermed til større forutsigbarhet. De økonomiske betydningen av dette er riktignok begrenset, gitt enhetenes frihet til å overføre over- og underskudd fra ett år til et annet.

Samtidig innebærer glatting at det tar tid før enhetene høster resultatene av sin innsats. For eksempel vil en instituttleder ikke få gleden å se den økonomiske virkningen av en vellykket innsats for å øke resultatene i inneværende lederperiode.

Når det gjelder tallene for studieproduksjonen, benytter universitetet sentralt glattede tall. Det vil derfor være visse praktiske problemer om fakultetet skulle benytte tall for enkeltår, fordi tallgrunnlaget kan avvike. Uansett vil man måtte basere seg på tall for to år tilbake, fordi siste års tall ikke er tilgjengelig når budsjettene lages (inntektene for 2018 måtte således baseres på tall for 2016). Det foreslås derfor at fakultetet fortsatt legge glattede tall til grunn, på samme måte som universitetet sentralt.

Foreløpig konklusjon: Fakultetet vil fortsatt legge glattede tall til grunn for studiepoengproduksjon.

3.7 Opprydning og forenkling

I dagens budsjettmodell er det en rekke spesialordninger, der begrunnelsen for ordningene ikke lenger er aktuell eller hensiktsmessig. Det gjelder for eksempel de ulike skattesatsene som er omtalt ovenfor. Det finnes også en rekke særskilte overføringer og betalinger, som internbetalingen for IT-, personal- og økonomitjenestene, "disiplintillegget" til ISS (formodentlig fra tiden da to institutter ble slått sammen til dagens institutt), IT/AV-overføringene til PSI, , samt NFR-, EU- og publikasjonsbidraget og "ødemarkstillegget" til ARENA.

Når det gjelder skattesatsene, foreslås det som nevnt at disse harmoniseres. Når det gjelder de særskilte overføringene og betalingene foreslås det at disse fjernes og innbakes i de tilpasningsleddene som innføres for å gjøre overgangen til ny budsjettmodell nøytral (se nedenfor); dette har ingen økonomisk effekt for de enhetene det gjelder.

Foreløpig konklusjon: Særskilte overføringer og betalinger innbakes i tilpasningsledd.

3.8 Samsvar mellom UiO- og SV-fordeling

Som forklart i forrige kapittel, er det en rekke forskjeller mellom modellene som benyttes for å fordele midler mellom fakultetene og mellom enhetene på SV-fakultetet. Det gjelder blant annet bruken av henholdsvis studieplasser og plantall, internbetalingen for fakultetstjenester og tilskuddene til husleie. SV-fakultetet har heller ikke innført den nye resultatindikatoren for ferdige kandidater.

Som hovedregel bør fakultetets modell speile universitetets; det bør bare gjøres avvik der det foreligger en eksplisitt begrunnelse. De forslagene som er omtalt ovenfor, bidrar til større samsvar mellom de to modellene. I tillegg bør det tas inn en resultatindikator for kandidatproduksjon.

Foreløpig konklusjon: Fakultetet innfører resultatindikator for kandidatproduksjon.

4 Beregninger

For å anskueliggjøre virkning av å innføre en ny fordelingsmodell, presenteres det nedenfor forskjellige beregninger.

For å sammenligne gammel og ny fordelingsmodell, er det foretatt beregninger av hvordan forskjellige inntektskomponenter vil gi seg utslag i enhetenes inntekter. Resultatene er oppsummert i tabell 9.

Tabell 9: Inntektsvirkninger med dagens og ny modell, tusen kroner

	Ny modell	Dagens modell
Studiepoeng, bachelor (100)	2 000	1 690
Studiepoeng, master (100)	3 256	3 560
Studiepoeng, profesjon (100)	6 000	6 300
Doktorgradskandidater (10)	1 838	2 000
NFR-inntekter (1 mill. kr.)	913	1 039
EU-inntekter (1 mill. kr.)	1 526	1 453
Publikasjonspoeng (100)	1 252	1 463

Ny modell inkluderer også betaling for ferdige kandidater. Prisene i ny modell er UiOs priser fratrukket en skatteprosent på 14. Inntektsvirkningen for master øker i ny modell, selv om skattesatsen økes. Dette skyldes at fakultetet kommer bedre ut i denne kategorien i den nye modellen til UiO.

Når det gjelder studiepoeng, vil økt produksjon gi større uttelling for bachelorstudiene, men lavere for master- og profesjonsstudiene. Det skyldes at i ny modell beskattes inntektene med 14 prosent, mens i gammel modell beskattes de med henholdsvis 28 og syv prosent. En økning av antallet doktorgradskandidater gir også mindre uttelling med ny modell, fordi skattesatsen går opp fra syv til 14 prosent.

Når det gjelder forskningsinntekter, gir NFR-inntekter mindre uttelling i ny modell, mens EU-inntekter gir større uttelling. I ny modell beskattes resultatinntektene med en lavere sats – 14 mot tidligere 42,4 prosent – men til gjengjeld innføres det beskatning av prosjektinntekter. I og med at resultatinntektene er relativt små for

NFR-prosjekt, dominerer virkning av skatt på prosjektinntektene den lavere skatte på resultatinntektene; for EU-prosjekter er det omvendt.

Tilslutt vises virkningen av en økning i opptaksrammene for bachelor og master i ny budsjettmodell. Det foretas ingen sammenligning med dagens modell, fordi en eventuell endring i dimensjoneringen ville kreve en justering av plantall, og resultatet ville avhenge av størrelsen på justeringen. I beregningen er det forutsatt at resultatinntektene for henholdsvis studiepoeng og kandidater endres i takt med gjennomsnittlig produksjon på fakultetet. Inntektene øker gradvis inntil de når den fulle virkning når studentmassen er tilsvarende justert (tre år for bachelor og to år for master).

Tabell 10: Virkning av en økning i opptaksrammer med 10 plasser, tusen kroner

	1. år	2. år	3. år
Bachelor			
- studieplassinntekter	170	330	500
- resultatinntekter	140	281	420
Master			
- studieplassinntekter	457	915	915
- resultatinntekter	152	304	456

Resultatinntekter inkluderer også betaling for ferdige kandidater. Summen i 3. året viser hva den årlige økningen i enhetenes ramme vil være når programmet er i normal drift. Resultatinntektene er basert på 3-årige gjennomsnitt, dette betyr at det vil ta 7, 6 og 10 år hhv på bachelor, master og profesjon før endring i rammen vil ha full effekt på en enhet.

5 Tilpasning

Innføring av en ny modell vil gi umiddelbare endringer i enhetenes beregnede inntekter. Slike endringer kan nøytralisere ved å legge inn faste tilpasningsledd, beregnet som differansen mellom inntekter med henholdsvis gammel og ny modell. Leddene kan videreføres fra år til år eller nedjusteres over tid, dersom det er ønskelig.

5.1 Tilpasningsledd

Som det fremgår av tabell 11, er differansen mellom gammel og ny modell tildels store, særlig for Psykologisk institutt.¹¹ Første kolonne i tabellen viser totalbudsjett for 2018 for enhetene, den andre kolonnen viser hva tildelingen ville ha vært med ny modell uten tilpasningsledd, mens den tredje kolonnen viser differansene, altså tilpasningsleddene.

Tabell 11: Totalbudsjett 2018 med dagens og ny modell, tusen kroner

	Ny modell	Gammel modell	Differanse
ARENA	15 527	18 437	-2 910

¹¹ Se tabell 23 for en tilsvarende oversikt over basistildeling.

ISS	75 436	81 456	-6 020
ISV	70 436	67 481	2 954
PSI	216 058	197 977	18 081
SAI	34 216	38 526	-4 310
TIK	22 470	25 605	-3 135
ØI	79 993	84 653	-4 660

Tilpasningsleddene er beregnet som differansen mellom budsjett for 2018 etter henholdsvis dagens og ny modell.

Hovedgrunnen til at tilpasningsleddene blir så store, er at plantallene i dagens modell avviker betydelig fra opptaksrammene, særlig for Psykologisk institutt. Det er et resultat dels av en villet politikk, men også av en manglende justering i de senere år for økningene i opptaksrammene ved Psykologisk institutt.

Tabell 12 viser endringer i studieplasser på fakultetet pr. år i perioden. Fakultetet fikk økt opptaksrammen for bachelor med 60 i 2009 i forbindelse med finanskrisen, noe som medførte 60 nye studieplasser pr. år i perioden 2009-2011 (fordi bachelorprogrammet er treårig, medførte utvidelsen av opptaksrammen en gradvis økning av antallet studieplasser over tre år); den økte rammen ble fordelt med 15 til ISV, 20 til PSI, 10 til SAI og 15 til ØI.

Tabell 12: Endringer i studieplasser på fakultetet, antall

Enhet	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bachelor	60	60	-	-	-	-	-	-	-
Master	-	30	30	-	20	10	-	-	-
Profesjon	10	20	30	30	20	20	25	15	5
Lektor D	5	7	8	8	3	3	1	-	-
Lektor E	3	-	-	-	-	-	-	-	-

Masterprogrammet OLA ble startet i 2011 med en opptaksramme på 30, noe som medførte en økning på 30 studieplasser i 2011 og 2012. I 2014 og 2015 fikk fakultetet tilført henholdsvis 20 og 10 studieplasser på master; de ble fordelt ved en økning av opptaksrammene for henholdsvis OLA og masterprogrammet i psykologi.

Profesjonsstudiet i psykologi er tildelt økte opptaksrammer – og dermed flere studieplasser – i fire omganger, med 10 i 2009, ytterligere 10 i 2011 og 2012 og enda 5 i 2016; antallet studieplasser vil fortsette å øke frem til 2021 som følge av den siste utvidelsen.

Det femårige lektorprogrammet er tildelt flere studieplasser til og med 2016 (fra 2011 har Kunnskapsdepartementet endre kategorisering av lektorprogrammet).

Tabell 13 viser den økonomiske virkningen av studieplasstildeling akkumulert over tid og beregnet i fast 2018-kroner. Gjennom perioden har fakultetet fått en varig økning i studieplassinntektene på 5 millioner kroner som følge av et økt antall studieplasser

på bachelor; eller, om en vil, studieplassinntektene i 2018 ville vært 8 millioner kroner lavere om fakultetet ikke hadde fått tilført flere bachelorstudieplasser i perioden. Tilsvarende tall er 6 millioner kroner for masterprogrammene, 23 millioner kroner for profesjonsstudiet og 3 millioner for lektorprogrammet.

Tabell 13: Endringer i studieplasser på fakultetet, mill. 2018-kroner akkumulert

Enhet	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bachelor	2	5	5	5	5	5	5	5	5
Master	-	2	4	4	5	6	6	6	6
Profesjon	2	4	8	12	15	17	21	23	23
Lektor	1	1	2	2	2	2	3	3	3

Tabell 14 viser fordelingen av opptaksrammene på de ulike enhetene, beregnet på samme måte som i tabell 5. Som følge av tildelingen av nye studieplasser, har andelene av inntektene som kan tilordnes de ulike enhetene endret seg over tid. Spesielt har andelen til PSI økt fra 46 til 50 prosent, mens andelen for de andre jevnt over er redusert.

Tabell 14: Andel av opptaksramme, prosent

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ISS	14	14	15	15	15	15	14	14	14
ISV	19	19	18	18	18	17	17	17	16
PSI	45	45	45	46	47	48	49	49	50
SAI	7	7	7	7	7	7	6	6	6
TIK	2	2	2	1	1	1	1	1	1
ØI	13	13	13	13	12	12	12	12	12
SUM	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Det er beregnet andeler for hhv. bachelor-, master- og profesjonsstudiene, som så er vektet med de priser som benyttes for studieplasser. Det er også justert for andel emner som tilbys av andre enheter enn eier av programmet.

Tabell 15 viser tilsvarende fordelingen av plantall, beregnet utfra tallene i tabell 4 ovenfor (inkl. øremerkede studieplasmidler).

Tabell 15: Andel av plantall, prosent

Enhet	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ISS	18	17	18	18	17	17	17	19	19
ISV	18	18	19	18	18	18	19	18	18
PSI	34	35	35	36	38	37	37	36	35
SAI	9	9	11	11	10	10	10	10	10
TIK	3	3	3	3	3	3	3	3	3
ØI	17	17	15	15	14	14	14	14	14

Sammenligner man tabell 14 og tabell 15, finner man at PSIs andel av plantallene er vesentlig lavere enn andelen av opptaksrammene, og forskjellen har økt. For de andre enhetene er bildet mer broget. ISS har hatt en høyere andel av plantallene enn av opptaksrammen, men andelene har vært mer eller mindre de samme over tid. Det samme gjelder SAI og TIK. ISV hadde opprinnelig en lavere andel av plantallene enn av opptaksrammene, men dette er snudd gjennom perioden. For ØI er andelen av opptaksrammene vært mer eller mindre konstant, mens andelen av plantall har falt gjennom perioden; andelen av plantall ligger allikevel fremdeles høyere enn andelen av opptaksrammene.

Foreløpig konklusjon: Det innføres faste tilpasningsledd for å nøytralisere virkningen av ny modell i første budsjettår. Fastsettelsen av disse bør ta høyde for økningen av PSIs opptaksrammer.

5.2 Justering av tilpasningsledd

Dersom det legges inn faste tilpasningsledd som beregnet ovenfor, vil enhetens budsjetter ikke endres som følge av omleggingen av modell alene. Det er illustrert i tabell 16 som viser totalbudsjetter over fem år med samme budsjettforutsetninger som for 2018 i alle år.

Tabell 16: Budsjett med tilpasningsledd, millioner kroner

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
ARENA	18 437	18 437	18 437	18 437	18 437
ISS	81 456	81 456	81 456	81 456	81 456
ISV	67 481	67 481	67 481	67 481	67 481
PSI	197 977	197 977	197 977	197 977	197 977
SAI	38 526	38 526	38 526	38 526	38 526
TIK	25 605	25 605	25 605	25 605	25 605
ØI	84 653	84 653	84 653	84 653	84 653

Dersom man istedenfor fjerner tilpasningsleddene gradvis over en femårsperiode (altså med 20 prosentpoeng nedjustering av de opprinnelige tilpasningsleddene i hvert år), ville budsjettene bli som vist i tabell 17.

Tabell 17: Budsjett med gradvis fjerning av tilpasningsledd, millioner kroner.

Alternativ 1

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
ARENA	17 855	17 273	16 691	16 109	15 527
ISS	80 252	79 048	77 844	76 640	75 436
ISV	68 072	68 663	69 254	69 845	70 436
PSI	201 593	205 209	208 825	212 442	216 058
SAI	37 664	36 802	35 940	35 078	34 216
TIK	24 978	24 351	23 724	23 097	22 470
ØI	83 721	82 789	81 857	80 925	79 993

Tabell 18 viser et alternativ der halvdelen av tilpasningsleddene fjernes i første år, og den resterende halvdelen fjernes gradvis over resten av perioden.

Tabell 18: Budsjett med trinnvis fjerning av tilpasningsledd, millioner kroner.

Alternativ 2

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
ARENA	16 982	16 618	16 254	15 891	15 527
ISS	78 446	77 694	76 941	76 189	75 436
ISV	68 959	69 328	69 697	70 066	70 436
PSI	207 017	209 277	211 537	213 798	216 058
SAI	36 371	35 832	35 294	34 755	34 216
TIK	24 038	23 646	23 254	22 862	22 470
ØI	82 323	81 740	81 158	80 575	79 993

Tabell 19 viser et alternativ der tilpasningsleddet reduseres gradvis fra år 2, men halvparten av tilpasningsleddet beholdes permanent.

Tabell 19: Budsjett med trinnvis fjerning av tilpasningsledd, millioner kroner.

Alternativ 3

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
ARENA	18 437	18 073	17 709	17 346	16 982
ISS	81 456	80 703	79 951	79 199	78 446
ISV	67 481	67 851	68 220	68 589	68 959
PSI	197 977	200 237	202 497	204 757	207 017

SAI	38 526	37 987	37 449	36 910	36 371
TIK	25 605	25 214	24 822	24 430	24 038
ØI	84 653	84 070	83 488	82 905	82 323

Endringer i inntektene vil først og fremst gi seg utslag i antallet stillinger, i og med at de aller fleste kostnadene er knyttet til stillinger. En fast vitenskapelig stilling koster i gjennomsnitt 1,4 mill. kr. pr. år (ltr. 80 inklusiv UiOs estimat for indirekte kostnader). En endring i inntektene på 4 millioner kroner tilsvarer således omtrent 3 faste vitenskapelige stillinger.

Konsekvensene vil avhenge av enhetenes økonomiske stilling i utgangspunktet. Tabell 20 viser akkumulerte overskudd pr. 1. januar 2018. Ingen av enhetene har i utgangspunktet underskudd, men størrelsen på overskuddene varierer, fra nær null for ARENA til 46 millioner kroner for Økonomisk institutt.

Foreløpig konklusjon: Arbeidsgruppen velger å ikke komme med en anbefaling angående tilpasningsleddet. Det presenteres istedet ulike alternativer som det ønskes tilbakemeldinger på.

Tabell 20: Akkumulert overskudd pr. 1. januar 2018, tusen kroner, inklusiv prosjektmidler

ARENA	279
ISS	7 953
ISV	14 873
PSI	42 296
SAI	6 344
TIK	18 962
ØI	46 213

6 Vedlegg

Tabell 21: Akkumulert overskudd pr. 1. januar 2018, tusen kroner, kun basismidler

ARENA	-5 890
ISS	7 281
ISV	8 151
PSI	21 718
SAI	3 766
TIK	9 389
ØI	39 814

Tabell 22: Produserte studiepoeng etter program og opptaksenhet, 2013-2017

	ISS	ISV	PSI	SAI	TIK	ØI
SVI-PSY Psykologi			16 570			
SVI-SOS Sosiologi	5 690					
SVI-STV Statsvitenskap		11 800				
SVB-ECON Samfunnsøkonomi	640	1 720	390	50		25 516
SVB-EURO Europastudier (EU)	90	9 090	10	-		280
SVB-INTER Internasjonale studier	190	16 510	80	70		3 960
SVB-KULKOM Kultur og kommunikasjon	11 740	340	5 090	2 770		40
SVB-OADM Offentlig administrasjon og ledelse	1 810	10 370	900	120		3 930
SVB-PSY Psykologi	270	330	65 700	70		310
SVB-SANT Sosialantropologi	1 390	1 240	1 040	20 760		240
SVB-SGO Samfunnsgeografi	15 960	2 700	300	345		620
SVB-SOS Sosiologi	21 420	1 730	2 760	150		550
SVB-STV Statsvitenskap	1 840	40 910	940	80		3 647
SVB-UTV Utviklingsstudier	10 320	4 870	50	1 980		2 160
SVC-PSY Profesjonsstudiet i psykologi	50	120	169 820	30	-	60
SVM2-DEVG Development Geography	1 930					
SVM2-ECON Samfunnsøkonomi						31 342
SVM2-EDEC Environmental and Development Economics						270
SVM2-HGO Human Geography	610					
SVM2-OLA Organisasjon, ledelse og arbeid	10 670	180	310		-	
SVM2-PECOS Peace and Conflict Studies	10	7 555				
SVM2-PSY Psykologi			32 950			
SVM2-SANT Sosialantropologi				17 600		
SVM2-SGO Samfunnsgeografi	10 050	20			10	
SVM2-SOS Sosiologi	22 130	30				
SVM2-STV Statsvitenskap	140	48 840			10	
SVM2-TIK Teknologi, innovasjon og kunnskap	850				8 610	
SVM5-ECON Samfunnsøkonomisk analyse	80	290	50			27 069
SVMA-ESST Society, Science and Technology in Europe	10				3 900	

Tabell 23: Basistildeling 2018 med dagens og ny modell, tusen kroner

	Ny modell	Gammel modell	Differanse
ARENA	5 873	8 783	-2 910
ISS	56 742	62 761	-6 020
ISV	61 082	58 128	2 954
PSI	185 517	167 437	18 081
SAI	25 851	30 161	-4 310
TIK	10 919	14 054	-3 135
ØI	54 058	58 718	-4 660

Tilpasningsleddene er beregnet som differansen mellom budsjett for 2018 etter henholdsvis dagens og ny modell.

Tabell 24: Utvalgte øremerkinger som er fjernet i ny modell, tusen kroner

	Enhet	Beløp	Kommentar
"Ødemarkstillegg"	ARENA	250	Kompensasjon til ARENA i forbindelse med flytting fra ESH til Sognsveien
Bidrag til NFR- og EU-potten	ARENA	-1275	ARENA ønsket andel av resultatmidler, men siden de ikke var deleier av potten som i sin tid ble konvertert til resultatmidler, måtte de bidra med midler til denne. Deres andel ble satt til en fast sum tilsvarende tidspunkt for iverksetting. Merproduksjon ville da gi merinntekter.
Bidrag til publiseringspotten	ARENA	-500	Se ovenfor.
Satsingsmiljøer	ARENA	2000	Opprinnelig grunnfinansiering som ARENA fikk beholde. Fra finansieringsmodellen før 2009.
Vitenskapsteorikurs	PSI	503	Finansiering av et doktorgradskurs.
Ekstra tildelte studieplasser OLA	ISS	51	Øremerket studieplasser
Ekstra tildelte studieplasser Master PSI	PSI	51	Øremerket studieplasser
IT/AV overføringer til PSI	PSI	700	NA
Lektorprogrammet, lønn fast stilling	ISS	850	Øremerket studieplasser
Disiplintillegg	ISS	1550	Kompensasjon for at ISS består av to ulike fagretninger
OLA-programmet	ISS	1800	Øremerket studieplasser (kompensert i ny modell gjennom 10 prosent andel av studieplassinntekter)
Ekstra tildelte studieplasser Profesjon PSI	PSI	1935	Øremerket studieplasser
Ekstra tildelte studieplasser Profesjon i 2012	PSI	3120	Øremerket studieplasser